

ливості здійснення загально-наглядової функції не за власною ініціативою, а виключно за зверненнями фізичних чи юридичних осіб.

Підводячи підсумок, зазначимо, що забезпечення законності в сфері фіскальних правовідносин досягається за допомогою трьох способів: 1) юридичної відповідальності (кримінальної, адміністративної, дисциплінарної, цивільної; фінансові санкції); 2) контролю як податкових органів за додержанням податкового законодавства, правильністю обчислення, повнотою і своєчасністю сплати до бюджетів, державних цільових фондів податків і зборів (обов'язкових платежів) платниками податків, так і державного контролю за діяльністю податкових (контролюючих) органів в сфері фіскальних правовідносин який здійснюють: Верховна Рада України; Уповноважений Верховної Ради України з прав людини; Президент України; Кабінет Міністрів України; органи спеціалізованого контролю; місцеві органи виконавчої влади в межах повноважень, визначених законом; органи місцевого самоврядування в межах повноважень, визначених законом; судові органи України; громадяни України та громадські організації; керівники та відповідні структурні підрозділи податкових органів (внутрішній контроль); 3) нагляду прокуратури.

Список літератури: 1. Селіванов В.М., Московенко О.М., Головач І.В. Захист прав платників податків в Україні (питання теорії і практики). К., 1999. 2. Московенко О.М. Проблеми правового регулювання податкових відносин в Україні // Підприємництво і право. (Збірник наукових праць). К., 1998. 3. Ластовецький А. Колізії у законодавстві про оподаткування // Право України. 2003. №7. 4. Явич Л.С. Право развитого социалистического общества. Сущность и принципы. М., 1978. 5. Алехин А.П., Козлов Ю.М., Кармолицкий А.А. Административное право Российской Федерации. М., 1995. 6. Бахрах Д.Н. Административное право: Учебник. М., 1993. 7. Коваль Л. Адміністративне право України. Курс лекцій (Загальна частина). К., 1994. 8. Гарашук В.М. Контроль та нагляд у державному управлінні. Х., 2002. 9. Общая теория права и государства: Учебник для вузов / Афанасьев В.С., Герасимов А.П., Гойман В.И. и др. М., 2001. 10. Кудрявцев В.Н. Законность: содержание и современное состояние. М., 1988. 11. Про систему оподаткування: Закон України від 25 червня 1991 р. №1251 – XII в редакції від 18 лютого 1997 р. №77/97 // Відомості Верховної Ради України. 1997. № 16. Ст.119. 12. Про внесення змін до Закону України «Про прокуратуру»: Закон України від 12 липня 2001 року // Урядовий кур'єр. 2001. № 132. 13. Про прокуратуру: Закон України від 5 листопада 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. 1991. № 53. Ст. 793.

Надійшла до редколегії 22.04.05

М.О. Горелов

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧИХ ПІДРОЗДІЛІВ ОВС

Умовою успішної діяльності органів досудового слідства є належне її правове забезпечення, тобто закріплення в законах та інших нормативно-правових актах вимог, що сприяють реалізації повноважень працівників слідства. Слідча діяльність досить часто пов'язана із обмеженням прав

громадян та інших суб'єктів правовідносин, у зв'язку з чим важливо забезпечити неухильне дотримання законності, тобто виконання приписів правових норм, які регулюють зазначену діяльність. Ми підтримуємо думку про те, що «слідчі заходи повинні застосовуватися таким чином, щоб боротьба із злочинністю мала справді наступальний характер, давала максимальний ефект» [1, с.43].

Питання нормативно-правового забезпечення діяльності слідчих підрозділів ОВС були предметом досліджень О.О. Алексєєва, О.М. Бандурки, О.В. Бауліна, Г.Л. Громова, А.Я. Дубинського, М.В. Жогіна, А.Г. Каткової, З.С. Ковриги, Г.К. Кожевнікова, П.В. Коляди, С.Л. Лимарченка, В.С. Ломова, П.П. Михайленка, Р.Ю. Савонюка, Ф.Н. Фаткуліна, І.М. Шопіної, Л.І. Яченіна та ін. Але, не дивлячись на інтенсивність та широкий спектр досліджень, присвячених різним аспектам діяльності слідчих підрозділів ОВС, слід відзначити і те, що проблеми нормативно-правового забезпечення діяльності слідчих підрозділів ОВС спеціально не вивчалися.

Відразу ж відзначимо, що в науковій літературі відсутнє єдине розуміння сутності та змісту нормативно-правового забезпечення. Не ставлячи за мету з'ясувати існуючі підходи вчених щодо сутності цього правового явища, сформулюємо власне його визначення. Так, під нормативно-правовим забезпеченням діяльності органів досудового слідства МВС України ми розуміємо юридичний вплив держави за допомогою нормативно-правових актів та інших засобів юридичної техніки на суспільні відносини, які виникають з приводу визначення їх правового статусу та оптимальної організаційної структури.

Правове забезпечення в різних сферах суспільного життя має свої особливості та специфічне вираження. Особливість правового забезпечення діяльності органів досудового слідства МВС України полягає у тому, що воно має свій особливий предмет правового регулювання. Предмет правового забезпечення діяльності слідчих підрозділів ОВС складають цілі, завдання, функції, принципи, форми, методи та процедури їх діяльності, правовий статус та їх організаційна структура, порядок взаємодії та координації слідчої діяльності, нагляд та контроль за нею, організаційно-правові основи її забезпечення (кадрове, інформаційне, матеріально-технічне, фінансове тощо). У загальному вигляді суспільні відносини, що утворюють предмет правового забезпечення діяльності слідчих підрозділів ОВС, можна звести до двох груп. До першої з них відносяться відносини внутрішнього управління системою слідчих підрозділів ОВС. Ці відносини, як правило, носять субординаційний характер, тобто відносини влади та підпорядкування (наприклад, відносини між начальником слідчого підрозділу та слідчим). До другої – відносяться суспільні відносини зовнішнього управління. У цих відносинах одним з обов'язкових учасників є слідчий, іншим обов'язковим учасником є інша особа передбачена Главою 3 КПК України.

Виходячи з положень загальної теорії права, досліджувати питання правового забезпечення можна, тільки звернувшись до проблеми механізму правового забезпечення. На нашу думку, механізм правового забезпе-

чення діяльності слідчих підрозділів ОВС охоплює дуже широке коло питань. Правові норми, що діють у даній сфері, можна об'єднати в такі групи: 1) правові норми, які регулюють поведінку людей, визначаються права й обов'язки фізичних осіб, як учасників кримінального процесу; 2) особливу групу правових норм, що регулюють суспільні відносини в сфері діяльності слідчих підрозділів ОВС складають норми, що визначають правовий статус слідчих (завдання, функції, повноваження, підслідність, відповідальність, адміністративні процедури їх діяльності тощо).

Відповідно до п.1.3 Положення про органи досудового слідства в системі Міністерства внутрішніх справ України правовою основою діяльності слідчих підрозділів ОВС є Конституція України, закони України, Кримінальний і Кримінально-процесуальний кодекси України, укази і розпорядження Президента України, постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України, рішення Конституційного Суду України, постанови Пленуму та рішення Верховного Суду України, міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, накази та вказівки Генерального прокурора України з питань досудового слідства, рішення колегії, накази, вказівки, розпорядження МВС, затверджені плани роботи ГСУ та інші директивні документи [2].

Головним законодавчим актом, який регулює діяльність слідчих підрозділів ОВС, безперечно є Кримінально-процесуальний кодекс України [3]. Понад 40 років кримінально-процесуальна діяльність слідчих підрозділів органів внутрішніх справ постійно реформувалась. Кримінально-процесуальним кодексом дається визначення терміну «досудове слідство», законодавчо окреслені його межі, функції, відмінність від інших форм розслідування. Кримінально-процесуальним кодексом визначена підслідність злочинів. У Кримінально-процесуальному кодексі прямо визначені права слідчих, керівників слідчих підрозділів та їх повноваження при здійсненні попереднього слідства. Регламентовано в Кодексі порядок провадження слідства, питання щодо розв'язання спорів про підслідність, правила виконання окремих слідчих дій тощо.

Але слід відзначити і те, що чинний Кримінально-процесуальний кодекс України не позбавлений певних недоліків, які ускладнюють діяльність слідчих підрозділів ОВС. Для майбутнього функціонування слідчого апарату, у тому числі і в системі органів внутрішніх справ України та його подальшого розвитку, велике значення має прийняття нового Кримінально-процесуального кодексу. Роботу над проектом цього нормативного акту розпочато ще з перших років незалежності України. Так, 4 жовтня 1995 р. розпорядженням Президента України створено Комісію з доопрацювання та узгодження проектів ряду кодексів України, у тому числі і Кримінально-процесуального. З того часу робоча група Кабінету Міністрів України опрацювала кілька варіантів проекту цього Кодексу, але й досі остаточного проекту на розгляд Верховної Ради України ще не подано. У той же час останніми роками до чинного Кримінально-процесуального кодексу України внесено чимало змін і доповнень. Вони змінили раніше існуючий поря-

док як судового розгляду кримінальних справ, так і досудового провадження, зокрема дізнання і попереднього слідства. При цьому, розглядаючи численні пропозиції щодо змін існуючого кримінального процесу, народні депутати України ставлять питання про невідповідність деяких норм чинного кримінально-процесуального законодавства України міжнародним стандартам. Зокрема, це стосується норм, що регулюють питання обрання особам, які вчинили злочини, запобіжного заходу у вигляді взяття під варту, строків їх тримання під вартою, інститутів досудової підготовки матеріалів у вигляді протокольної форми, додаткового розслідування, порядку закриття кримінальних справ тощо.

На нашу думку, у новому Кримінально-процесуальному кодексі необхідно усунути існуючу неузгодженість та дублювання між дослідною підготовкою матеріалів та досудовим розслідуванням. Як відзначає П.В.Коляда, «неприпустимість проведення допиту до порушення кримінальної справи призводить до оформлення показань фізичних осіб юридично малозначними «поясненнями», а після порушення справи – до повторних викликів тих же осіб для допиту з тих же питань, що лише збільшує час попереднього слідства і деякою мірою зумовлює негативне ставлення громадян до дій особи, яка проводить розслідування» [4, с.44]. Це саме стосується і численних попередніх досліджень спеціалістів, які після порушення кримінальних справ дублюються проведенням експертиз.

На нашу думку, потребує відміни інститут обов'язкової участі понятих під час проведення ряду слідчих дій (виїмки, огляду, огляду речових доказів, відтворення обстановки та обставин події). Участь понятих має бути обов'язковою тільки у разі проведення обшуку або безконтактного візнання, а також за неможливості підписати обвинувачуваним, свідком, потерпілим протоколу слідчої дії через фізичні вади. В інших випадках необхідність участі понятих має визначати особа, у провадженні якої перебуває кримінальна справа. Слідчий має стати основною фігурою на досудовій стадії, і йому мають бути надані значні процесуальні права при одночасному посиленні ролі судового контролю за виконанням слідчих дій, пов'язаних з обмеженням прав і свобод людини і громадянина. На сьогодні ж, як відзначає П.В.Коляда, «досудова стадія процесу побудована на принципах презумпції недобросовісності слідства» [4, с.46].

Враховуючи зарубіжний досвід, у чинному КПК необхідно розширити перелік так званих «компромісних угод» з обвинуваченими та підозрюваними з метою стимулювання їх до співробітництва з правоохоронними органами. Такі «угоди» мають бути чітко регламентовані законом, включаючи конкретні послаблення відповідальності винних осіб, які співпрацюють з органом розслідування. В Кримінальному та Кримінально-процесуальних кодексах доцільно передбачити норми, що дають можливість частково або повністю звільняти від кримінальної відповідальності осіб, які стали на шлях співробітництва з правоохоронними органами у викритті протиправної діяльності інших осіб, а також сприятливому вияв-

ленні і поверненні засобів, добутих злочинним шляхом, повному відшкодуванні заподіяних збитків.

Існуюча на сьогодні процедура обов'язкового провадження досудового слідства призвела до того, що слідчі органів внутрішніх справ завантажені кримінальними справами про очевидні і малозначні злочини, за якими замість викриття винних провадиться процесуальне оформлення справи до суду. В той же час на розслідування складних справ про неочевидні або замасковані злочини у слідчих не вистачає часу. Тому пропонуємо у новому кримінально-процесуальному законодавстві України передбачити спрощену процедуру досудового слідства. З цією метою: по-перше, розширити сферу застосування органами дізнання протокольної форми досудової підготовки матеріалів; по-друге, відновити раніше існуючу форму дізнання у справах, за якими провадження досудового слідства не є обов'язковим; по-третє, визначити підслідність таким чином, щоб слідчі органів внутрішніх справ розслідували переважно кримінальні справи про тяжкі неочевидні злочини.

Оскільки слідчий апарат МВС України входить до системи органів внутрішніх справ, на нього в повній мірі розповсюджуються Закон України «Про міліцію», Положення про проходження служби рядовим та начальницьким складом органів внутрішніх справ України, Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ України.

Регулюють окремі питання діяльності слідчих підрозділів органів внутрішніх справ України і такі закони України, як: «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», «Про оперативно-розшукову діяльність»; «Про попереднє ув'язнення»; «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві»; «Про державний захист працівників суду та правоохоронних органів»; «Про судову експертизу»; «Про адвокатуру» та ряд інших законів, які мають відношення до кримінального судочинства.

Крім законодавчих норм, мають безпосереднє відношення до діяльності слідчого апарату і нормативно-правові акти, прийняті Президентом України, Кабінетом Міністрів України, іншими державними органами та органами місцевого самоврядування. Так, наприклад Постановою Кабінету Міністрів України від 24 квітня 1996 р. № 456 «Про Концепцію розвитку системи Міністерства внутрішніх справ» було передбачено реформування апарату досудового слідства, зокрема передбачалося «здійснити заходи для зменшення навантаження на слідчих до рівня обґрунтованих нормативів, зосередити їх зусилля на розкритті тяжких злочинів, заходи, які спрямовані на посилення правового і соціального захисту слідчих, законодавче визначення їх статусу, зміцнення професійного ядра, створення Інституту з підготовки слідчих при Університеті внутрішніх справ [5]. Постановою Кабінету Міністрів України від 1 липня 1996 року № 710 затверджено Інструкцію про порядок і розміри відшкодування витрат та виплати винагороди особам, що викликаються до органів дізнання, попереднього слідства, прокуратури, суду або до органів, у провадженні яких перебувають справи, та

виплати державним науково-дослідним установам судової експертизи за виконання їх працівниками функцій експертів і спеціалістів [6]. Постановою Кабінету Міністрів України від 24 квітня 1997 р. № 388 «Про затвердження плану заходів організаційного забезпечення реалізації Національної програми боротьби з корупцією» було передбачено підготувати матеріали для забезпечення проведення аналізу внесених органами дізнання та досудового слідства подань щодо усунення причин і умов, які сприяли вчиненню корупційних діянь, інформації про втручання посадових осіб у хід розслідування, було запропоновано вивчити питання про запровадження в кримінальному процесі так званого «судового компромісу» [7].

Важливе значення для слідчого апарату при застосуванні норм матеріального та процесуального права мають роз'яснення, які містяться в постановках Пленуму Верховного Суду України з питань кримінального судочинства [8; 9 та ін].

Міжнародно-правові документи, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України, а тому якщо вони стосуються питань кримінального судочинства, ці міжнародні акти є складовою правової основи діяльності слідчого апарату. Відповідно до Закону України «Про правонаступництво України» прийнятого Верховною Радою України 12 вересня 1991 року, наша держава є стороною у цілому ряді договорів про правову допомогу з цивільних, сімейних і кримінальних справ, укладених СРСР з іншими державами.

Вступ до Ради Європи та приєднання України до шести європейських конвенцій в галузі кримінального правосуддя створює принципово нові умови організації взаємодії правоохоронних органів України з компетентними інституціями країн-членів Ради Європи в рамках єдиного правового простору. До міжнародно-правових документів, які регулюють діяльність слідчих підрозділів ОВС, насамперед, відносяться: Загальна декларація прав людини від 4 грудня 1948 р., Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16 грудня 1966 р., Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966р., Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку від 17 грудня 1979 р., Звід принципів захисту усіх осіб, яких піддано затриманню або ув'язненню в будь-якій формі від 9 грудня 1988р., Європейська конвенція про захист прав і основних свобод людини від 4 листопада 1950 р..

Діяльність слідчого апарату також визначається і залежить від дотримання вимог окремих наказів Генеральної прокуратури України. Так, слідчі підрозділи ОВС дотримуються вимог наказу Генерального прокурора України від 18 жовтня 1996 року № 4 «Про організацію роботи слідчого апарату органів прокуратури і прокурорського нагляду за додержанням законів органами попереднього слідства та дізнання» [10], оскільки питання, які регламентуються цим наказом, мають пряме відношення і до діяльності слідчих системи МВС. Цим відомчим наказом визначено перелік органів прокуратури, які вправі здійснювати нагляд за виконанням законів слідчими МВС України, які розслідують злочини, вчинені організованими

групами. Цим же наказом встановлено порядок інформування адміністрації слідчих ізоляторів при продовженні строків утримання обвинувачених під вартою, порядок і строки перевірки справ, закритих у зв'язку з недоведеністю участі особи у вчиненні злочину, за вчинення якого пред'являлось обвинувачення тощо.

Крім того, серед нормативно-правових актів прокуратури, які стосуються діяльності органів досудового слідства ОВС необхідно назвати і такі, як: «Про організацію прокурорського нагляду за додержанням законів органами, які проводять дізнання та досудове слідство»: Наказ ГПУ від 28 жовтня 2002 № 4; «Про затвердження і введення в дію форми № 1 СЛІМ місячного статистичного звіту «Основні показники роботи органів слідства та дізнання»: Наказ ГПУ та МВС № 8/390 від 7 червня 1996 р.; «Про введення в дію нових форм статистичних звітів про роботу органів досудового слідства і затвердження Інструкції до цієї звітності»: Наказ ГПУ від 16 березня 2004 № 32/12.

На виконання положень кримінально-процесуального законодавства видано окремі накази МВС України, які більш докладно регламентують діяльність слідчого у розкритті та розслідуванні злочинів, взаємодії з працівниками оперативних служб, зобов'язують їх вживати всі передбачені заходи до встановлення винних і притягнення цих осіб до відповідальності.

Визначаються наказами МВС України й питання організації та функціонування слідчого апарату в системі МВС України. Зокрема, наказом МВС України від 25 грудня 2003 р. № 1600 «Про організацію діяльності органів досудового слідства системи Міністерства внутрішніх справ України» затверджено: 1) Положення про органи досудового слідства в системі Міністерства внутрішніх справ України; 2) Положення про Головне слідче управління МВС України; 3) Типове положення про слідче управління (відділ) головного управління МВС України в Автономній Республіці Крим, місті Києві та Київській області, управління МВС України в областях, місті Севастополі та на транспорті; 4) Типове положення про слідчий відділ, відділення, групу міського, районного, міськрайонного, лінійного управління, відділу, відділення ГУМВС, УМВС, УМВСТ, підрозділу спеціальної міліції; 5) Інструкцію з організації діяльності органів досудового слідства в системі МВС України та взаємодії їх з іншими структурними підрозділами органів внутрішніх справ України у розкритті та розслідуванні злочинів [11].

До відомих нормативних актів, які прямо чи опосередковано регулюють діяльність слідчих підрозділів доцільно віднести і такі, як: «Про порядок приймання, реєстрації та розгляду в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про злочини, що вчинені або готуються»: Наказ МВС України від 14 квітня 2004 № 400; «Про заходи щодо дотримання законності при затриманні осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, обранні щодо них запобіжного заходу у вигляді взяття під варту та додержанні встановлених законом строків затримання і тримання під вартою під час попереднього слідства»: Наказ МВС України та Державного Департаменту України з питань виконання покарань від 23 квітня 2001 №300/73;

Інструкцію про оперативне інформування в органах і підрозділах внутрішніх справ, внутрішніх військах та навчальних закладах МВС України: Затверджену Наказом МВС України від 4 жовтня 2003 № 1155; «Про взаємодію органів внутрішніх справ України та органів Державного пожежного нагляду МНС України в попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів, пов'язаних із пожежами»: Наказ МВС України та МНС від 26 серпня 2003 № 943/302; «Про затвердження Положення про основи організації розкриття органами внутрішніх справ України злочинів загальнокримінальної спрямованості»: Наказ МВС України від 30 квітня 2004 р. № 458 тощо.

Проте в діяльності слідчих підрозділів існує ряд проблем, викликаних недосконалістю нормативно-правової бази. В першу чергу це пов'язано з тим, що темпи реформування суспільства, держави, економічних відносин набагато випереджають підготовку і видання нормативно-правових актів. Багато чинних законодавчих та підзаконних нормативних актів не відповідають сьогоднішнім умовам, а у ряді випадків навіть негативно впливають на роботу слідчого апарату. Отже, беручи до уваги те, що п.14 ч.1 ст.92 Конституції України передбачено, що виключно законами України визначаються організація та діяльність слідства, необхідним є розроблення та прийняття Закону України «Про органи досудового слідства». Це відповідатиме і вимогам Ради Європи. Як зазначає П.В.Коляда, її експерти визначили, що відсутність законодавчої бази функціонування системи органів досудового слідства негативно впливає на імідж України як правової держави [12]. У Законі доречно закріпити: мету, завдання, функції та принципи діяльності органів досудового слідства; організаційну побудову системи органів досудового слідства; правовий статус, як органів досудового слідства, так і слідчих (права, обов'язки та відповідальність); організаційні засади діяльності органів досудового слідства (планування, контроль, взаємодія; інформаційне, кадрове, фінансове та матеріально-технічне забезпечення); основи соціально-правового захисту слідчих; засади забезпечення процесуальної незалежності і самостійності слідчого; порядок призначення слідчих на посаду, їх переміщення і звільнення з посади; контроль та нагляд за їх діяльністю.

На нашу думку, прийняття Закону України «Про органи досудового слідства» сприятиме збереженню потенціалу слідчих підрозділів як органів внутрішніх справ, так і інших правоохоронних органів, зміцненню їх професійного ядра, поліпшенню кадрового та матеріально-технічного забезпечення, що безперечно підвищить ефективність роботи слідчих працівників.

Список літератури: 1. Лихолоб В.Г. Вопросы правоприменения в оперативно-служебной деятельности органов внутренних дел. Учебное пособие. К., 1986. 2. Положення про органи досудового слідства в системі Міністерства внутрішніх справ України: Затверджене Наказом МВС України № 1600 від 25 грудня 2003 р. 3. Кримінально-процесуальний кодекс Української РСР: Затв. Верховною Радою УРСР 28 грудня 1960 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. 1961. № 2. Ст. 15. 4. Коляда П.В. Проблеми досудового слідства у кримінальному процесі. К., 2001. 5. Про Концепцію

розвитку системи Міністерства внутрішніх справ: Постанова Кабінету Міністрів України від 24 квітня 1996 р. № 456 // Урядовий кур'єр. 1996. 28 квітня. 6. Інструкція про порядок і розміри відшкодування витрат та виплати винагороди особам, що викликаються до органів дізнання, попереднього слідства, прокуратури, суду або до органів, у провадженні яких перебувають справи, та виплати державним науково-дослідним установам судової експертизи за виконання їх працівниками функцій експертів і спеціалістів: Затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 1 липня 1996 року № 710 // Урядовий кур'єр. 1996. 4 липня. 7. Про затвердження плану заходів організаційного забезпечення реалізації Національної програми боротьби з корупцією: Постанова Кабінету Міністрів України від 24 квітня 1997 р. № 388 // Урядовий кур'єр. 1997. 28 квітня. 8. Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 1 листопада 1996 року № 9 // Постанови Пленуму Верховного Суду України в кримінальних справах (1973-1998) / Бюлетень законодавства і юридичної практики України. 1998. № П. 9. Про застосування судами України кримінально-процесуального законодавства, що регулює повернення справ на додаткове розслідування: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 25 березня 1988 р. № 3 // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. 1993. № 6. 10. Про організацію роботи слідчого апарату органів прокуратури і прокурорського нагляду за додержанням законів органами попереднього слідства та дізнання: Наказ Генерального прокурора України від 18 жовтня 1996 року № 4. 11. Про організацію діяльності органів досудового слідства системи Міністерства внутрішніх справ України: Наказ МВС України від 25 грудня 2003 р. № 1600. 12. Коляда П. Мета – відновлення справедливості // Іменем Закону. 2002. 5 липня.

Надійшла до редколегії 12.07.04

С.Г. Поволоцька

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОВС ЩОДО ПРОФІЛАКТИКИ ПРАВОПОРУШЕНЬ СЕРЕД НЕПОВНОЛІТНІХ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Практична реалізація ОВС діяльності у сфері профілактики правопорушень серед неповнолітніх подекуди пов'язана із обмеженням прав і свобод останніх, торкається їх інтересів, інтересів інших осіб, держави в цілому. У зв'язку з цим дуже актуальним стає визначення правових засад цієї діяльності, тобто її правове регулювання.

Окремі питання правового регулювання діяльності ОВС в цілому та окремих її видів, зокрема, профілактичної, були предметом дослідження О.Б. Андрєєвої [1], Н.В. Вітрук [2], О.М. Бандурки [3], О.К. Безсмертного [3], К.А. Бугайчука [4], А.Т. Комзюка [5] та інших, але питання правового регулювання профілактичної діяльності ОВС серед неповнолітніх розкривались у працях цих вчених лише фрагментарно.

В теорії держави та права під правовим регулюванням розуміють здійснення державою за допомогою системи правових засобів впливу на суспільні відносини з метою їх упорядкування, закріплення, охорони та розвитку відповідно до суспільних потреб [6, с.249–250]. На думку А.Т. Комзюка, правове регулювання – це специфічний вплив, який здійснюється правом як особливим нормативним інституційним регулятором. При цьому він